

वज्रकूटः शतपटङ्ग इन्द्रसेनो ज्योतिष्मान् सुवर्णो हरि-
गण्डो मेघमाल इति सैश्वर्यैः । अरुणा नृसुताऽऽ-
ङ्गिरसी सावित्री सुप्रभाता कृतस्मृता सत्यस्मरेति
महानद्याः । यासां जलोपसर्गनविधूतरजस्तमसोहंस-
पतङ्गोर्ध्वयनसत्याङ्गसंज्ञास्वारो वर्णाः सहस्रायुषो
विबुधोपसन्दर्शनप्रजननाः स्वर्गद्वारं त्वया विद्याया
भगवन् त्वयीमयं सूर्यमात्मानं यजन्ते" भाग० ५।२०।
“जारादेन यथा द्वीपो जम्बुसंज्ञोऽभिषेदितः । संवेष्ट्य-
क्षारसदृशं जलद्वीपस्तथा स्थितः । जम्बुद्वीपस्य विस्तारः
शतसाहस्रसंज्ञितः । स एव दिगुषो ब्रह्मन् ! जलद्वीपो-
ऽप्युदाहृतः । सप्त मेधातियेः पुत्राः पुच्छद्वीपेश्वरस्य वै ।
ज्येष्ठः शान्तभयो नाम शैशिरस्तदनन्तरः । सुखोदय-
न्तथानन्दः शिवः क्षेमक एव च । ध्रुवश्च सप्तमस्तेषां
पुच्छद्वीपेश्वरा इमे । पूर्वं शान्तभयं वर्षं शिशिरं सुखदं
तथा । ध्यानन्दश्च शिवश्चैव क्षेमकः ध्रुवश्च च । मर्यादा
कारकास्तेषां तथाप्ये वर्षपर्वता । सप्तैव तेषां नामानि
शृणुष्व मुनिसत्तम ! । गोमेदश्चैव चन्द्रश्च नारदो दु-
न्दुभस्तथा । सोमकः सुमनाः शैलो वैष्णवश्चैव सप्तमः ।
वर्षाचलेषु रस्येषु सर्वेष्वेतेषु चानघाः । वसन्ति देवग-
न्धर्वसंज्ञिताः सततं प्रजाः । तेषु पुत्र्याः जनपदाश्चिराच्च
स्त्रियते जनः । नाधयो व्याधयो वापि सर्वकालसुखं
हि तत् । तेषां नद्यश्च सप्तैव वर्षाणान्तु ससृङ्गाः ।
नामस्तप्ताः प्रवक्ष्यामि श्रुताः पापं हरन्ति याः । अमुनप्रा
शिखा चैव विषापा दिविगा क्रुतः । अमृता सुकृता
चैव सप्तैस्तास्तत्र निम्नगाः । एते शैलास्तथा नद्यः प्र-
क्षानाः कथितास्तत्र । कुट्टनद्यस्तथा शैलास्तत्र सन्ति सह-
स्रशः । ताः पिबन्ति सदा हृष्टा नदीर्जनपदास्तु ते ।
अपसर्पिणी न तेषां वै न चैवोत्सर्पिणी प्रजा । न
तत्रास्ति युगावस्था तेषु स्थानेषु सप्तसु । त्रैतायुगसमः
कालः सर्वदेव महासुने !" विष्णुपु०। कल्पभेदाज्ञामभेदः ।
तदुत्तरं वनस्य णत्वम् पुच्छवणम् । पुच्छादूरदेशादि ऊ
नडा० कुक्कुच् । पुच्छकीय तत्सभीपादौ त्रि० ।

पुच्छजाता स्त्री पुच्छात् तत्सभीपस्यप्रसूयणात् जाता । सर-
स्वत्यां नद्यां मा०आ० १७०अ० । [२६अ० ।

पुच्छतीर्थं न०पुच्छसभीपस्य तीर्थं शाक०त० । तीर्थभेदे हरिवं०
पुच्छप्रस्त्रवणं न० पुच्छस्य अभीपस्यं प्रस्त्रवणम् । सरस्वत्युत्-
पत्तिस्थाने भा०श० ५०अ० ।

पुच्छराज पु० इत० । सोमतीर्थस्थिते पुच्छश्रेष्ठे भा०श० ४४अ० ।

पुच्छादि पु०फले अण्प्रत्ययलुगनिमित्ते शब्दस्ये स च गणः
पा० ग० उक्तो यथा “पुच्छ न्यग्रोध अश्वत्थ इक्षुदी
शिशु रुक् कचतु वृहती” ।

पुच्छावतरणं न० अवतरत्यक्षात् अव-त-अपादाने ल्युट्
पुच्छः तद्विकटस्थितप्रसूयणरूपसवतरणम् । सरस्वत्या
अवतरणस्थाने पुच्छप्रस्त्रवणे भा०श० ८६अ० ।

पुच्छेति पु० लु-वा० डति । ऋषिभेदे ऋ० १०।८४।१७

पुव न० लु-अच् । १कैवर्त्तीभुक्तके २गन्धर्वणे मेदि० । सुत्वा
१गन्तरि त्रि० । भावे अप् । ४पुवने (भासा) कर्त्तरि क-
रणे वा अप् । ५भेके ६भेलके (भेला) ७भेके दन्धपचे
८वानरे १०जलकाके ११कुलके १२प्रवणे १३पर्कटीवृक्षे
१४कारणवृक्षगे १५शब्दे १६प्रतिगतौ च पु० मेदि० ।
जातित्वे स्त्रीत्वमपि स्त्रियां ङीप् । १७प्रेरणे १८शतौ
च पु०शब्दरत्ना० । १९जालभेदे हेमच०२०पुलवे (पोलो)
सत्सुधारण्यन्तभेदे त्रिका० । २१जलकुक्कुटे मित्ता०
२२जलचरणक्षिणभेदे यथोक्तं भावप्र०

“हंससारसकाचाक्षकक्रौञ्चशरारिकाः । नान्दीसुखी
सकादस्या बलाकाखाः पुवाः सृताः । पुवन्ते सन्निभे
यस्मादेते तस्मात् पुवाः सृताः” । एतेषां मांसगुणाः ।
“पुवाः पित्तहराः क्षिग्धा मधुरा सुरवो हिमाः ।
वातक्षेष्णप्रदाश्चापि बलशुक्रकराः सराः” ।

पुवक त्रि० लु-वा० अक । १सुतगतिकारके २खग्धारादौ
नर्त्तके त्रिका० ३चण्डाले हला० ४भेके ६पुल्ले राजनि०
पुवग पु० पुवन् सन् गच्छति गम-ड नि० । १वानरे २भेके
३सूर्यसारथौ मेदि० ४पुवसंज्ञखगे शब्द० । ५शिशोष-
वृक्षे राजनि० । [भेकानां गतौ स्त्री ।

पुवगति पु० पुवेन गतिरस्य । १भेके शब्द० । इत० । सुवानां
पुवङ्ग पु० पुवन् सन् गच्छति गम-ड खच् सन् नि० । १वानरे
२वृक्षे शब्द० । ३पुल्लवृक्षे राजनि० । [श्वानरे अमरः ।
पुवङ्गम पु० पुवन् सन् गच्छति गम-खच् सन् नि० । १भेके ।
पुवन त्रि० लु-ल्यु । १निम्ने प्रवणे क्रमनिम्नतां गन्तरि
“प्रायुदक् पुवनां भूमिं कारवेत् यत्नतो नरः” ति०त०
सत्सुपु० । भावे ल्युट् । जलोपरि गतौ न० (भासा) ।

पुविका त्रि० पुवेन तरति ठन् । ल्वेन तारिणि ।
पुवाच्च न० पुल्लस्य समूहः, तस्य विकारस्तस्य फलं वा अण् न
लुप् । १पुल्लवृक्षफले २तद्विकारे ३तत्सुसुदाये च ।

प्रायोगि पु० प्रयोगनाम्नः राज्ञः पुल्लः इज् वेदे रस्य लः ।
प्रयोगनाम्नः राज्ञः पुल्ले ऋ० ८।१।२२